

ter importreglering; hans utsaga dementerades; tre månader senare kom importregleringen — sedan tiotals miljoner förlorats genom det underliga missförståndet i december. Kro- nans uppskrivning på sommaren 1946 följdes av en prisreglering som kostade de svenska exportörerna och därmed det svenska folkhushållet väldiga summor; finansministern erkände senare sitt misstag med den glada otvungenhet som ännu aldrig övergivit honom. Det ryska avtalet genomdrevs i november under opti- mistiska förutsägelser, som det redan påföljande mars verkade sårande att erinra om. Det är icke något speciellt för denna regering att den misslyckats — även om dess miss- lyckande efter svenska förhållanden har ovanliga dimensioner. Det ka- raktäristiska är föreningen av be- lätenhet och misslyckande; en rege- ring som har starkare parlamenta- risk förankring än någon tidigare svensk regering söker vältra an- svaret på oppositionen samtidigt som den begär att oppositionen genom tystnad och anslutning skall bana regeringen väg till framgång.

Regeringens politik när det gäller att hejda inflationen och trygga den svenska valutan i förhållande till ut- landet har främst kännetecknats av vankelmod och senfärdighet. Im- portregleringen kunde måhända ha undvikits, men det väsentliga är att den icke genomfördes omedelbart se- dan dess nödvändighet — utifrån den av regeringen förda politiken — insetts; därigenom måste den bli mera genomgripande än eljest varit erforderligt. I fråga om lönerna har regeringen vägrat att varna för höjningarna och beskyllt motstän- darna för fiendlighet mot arbetar- klassen. I verkligheten har man nått en punkt då lönehöjningarna icke medför en höjning av arbetarnas standard; antingen måste vederbö- rande belopp sparas eller blir de utan betydelse genom penningvär- dets fall. Att regeringen äntligen dragit konsekvenserna av denna in- sikt synes framgå av den officiella kommunikéns uttalande om "åter- hållsamhet i fråga om nya inkomst- krav". De militära sparsamhetsåtgärderna, som ännu för några veckor sedan var onödiga enligt regeringens mening, är ett tredje exempel på en märklig förmåga att bedöma läget fel även på kort sikt och att därför alltid komma för sent.

Regeringen famlar — men den tror sig alltid finna ett fäste i nya regle-

ringar. Till stor del är dessa regle- ringar av den art att de ej alls eller blott i mycket ringa grad bidrar att återställa jämvikten mellan penning- tillgång och varuproduktion. In- skränkningarna i rätten att resa och åka bil är medel som tillfredsställer den sociala avunden hos vissa grup- per, men ur valutasynpunkt är nära nog meningslösa — de ger under årtal mindre än vad en minister på en dag förstör genom ett oför- siktigt tal eller en felaktig förutsä- gelse. Samtidigt som en minister avdelas för att dundra mot Krän- gel-Sverige fulländas ett system som fyller samhället med byråkrater, blanketter, förbud och restriktioner.

Svagheterna i regeringspolitiken och det groteska i det aktuella lä- get belyses bäst genom en erinran om det ryska avtalet. Med efter- tryck hävdar regeringens talesmän att detta avtal ännu inte börjat till- lämpas och därför ej försvagat vär- ställning. Detta är en halvsan- ning: leveranserna har inte börjat, men att de snart skall börja är ett förhållande som påverkar och mås- te påverka investeringarna och för- delningen av arbetskraft. När varu- sändningarna börjar blir svårigheterna än större. Samtidigt som de ut- lovade förslagen om mödrahjälp och bidrag till hyresgäster i vissa fastig- heter ställs på framtiden — det gäller här belopp på några tiotal miljoner — skall Sverige på kredit producera för bortåt 200 miljoner om året till det ryska folkhus- hållet. Ett slags polisjakt bedrivs för att hindra svenskarna att byg- ga sportstugor, men väldiga nyah- läggningar godtas då det gäller att tillverka varor som sänds till Ryss- land för att betalas först om många år. Regeringens plikt i denna fan- tastiska situation vore att inleda förhandlingar om jämkning i de gjorda utfästelserna. Allt tyder dock på att denna kredit är den en- da fasta punkten i regeringens eko- nomiska politik.

Den vädjan om nationell samling som nu framställs är tilltalande. Lägets allvar fordrar avspänning och samverkan. Men detta mål kan icke vinnas utan en uppgörelse på lång sikt. Det kan icke vinnas genom att regeringen på egen begäran be- viljas frihet från kritik därför att kritik försvagar dess ställning. Alla svaga regeringar söker skydd bakom fosterlandets namn, söker hävda att den som kritiserar statsledningen också angriper staten. Så länge de- battfrihet finns kan Sverige icke ge- nom sådant narrspel bli en asyl för politisk oförmåga.

17/6

Motiveringen till kvarlätenskapsskatten

diskuteras i Svensk skattetidning av vår främste expert på området, professor Gösta Eberstein. I skatte- beredningens förslag motiverades denna skatt — vars storlek skall bero på den avlidnes tillgångar, icke såsom arvsskatten på det ärvda be- loppet — med orden att skatten borde "likställas med en den avlid- nes skuld till det allmänna, vilken aktualiseras genom dödsfallet". Den- na framställning, som med total godtycklighet fingerar att förmögna personer egentligen står i skuld till staten, har blivit så hårt kritiserad att den icke kunnat vidhållas i pro- positionen. Där sägs i stället att det icke är nödvändigt att "binda sig vid en viss teoretisk konstruktion" för skatten i fråga. Detta innebär, så- som professor Eberstein framhåller, att man avstår från varje rättsligt försvar för skatten, från varje för- sök att inpassa den i det svenska rättssystemet. Uppenbart är i själva verket att den nya skattens utform- ning strider mot hittills i Sverige tillämpade grundsatser, eftersom kvarlätenskapens, icke det ärvda beloppets, storlek blir bestämmande. "Med skuldteoris övergivande är nu grunden borta icke blott för kvarlätenskapsskatten i dess tredje upplaga, utan också för kvarlätens- kapsskatten själv. Skuldteorin skulle ju bevisa kvarlätenskapsskat- tens rättsenlighet. Men sedan denna släppts finns icke längre något skäl att åberopa varför lika stora arvs- lotter skulle beskattas olika, allt- eftersom de komme från ett större eller mindre dödsbo. Om delägare i olika stora dödsbon fått lika stora lotter — i ett dödsbo på 100.000 kr. finns t. ex. fyra barn, men i ett döds- bo på 50.000 kr. endast två barn —, så kräver rättvisan att lika hög skatt uttas av dem alla, och en skatt som i ett dylikt fall träffar delägarna i det större dödsboet hårdare än del- ägarna i det mindre måste dömas så- som orättvis." Det är belysande för regeringens uppträdande i skatte- frågan att sedan en viss motivering ihjälkritiseras och förkastats man icke ens gör sig besvär att söka fram- lägga en ny, mera hållbar motive- ring. Godtycke utan förklädning!

60

203
64
63
58

383